

علوم پایه برای آهنگسازی

میترا نورخواه

Basics for
Composing

Mitra Noorkhah

علوم پایه برای آهنگسازی

میترا نورخواه

صفحه‌های آرمی: فرساده لسانی
طراح جلد: حمیدرضا سومنی
عکاس پشت جلد: زما قنادی
نوبت چاپ: اولی ۱۴۰۰
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
سال چاپ: ۲۰۱۳-۲۰۱۴-۳۵۴-۶۰۰-۶۷۸
مدیر تولید: کمال قنادی
سازمان: خانه تاریخ و تصویر ایرانی

www.abreshamipub.com
info@abreshamipub.com

ISBN: 978-600-354-201-3

Basics for
Composing

Mitra Noorkhah

سرشناسه : نورخواه، میترا، ۱۳۵۹-
عنوان و نام پدیدآور : علوم پایه برای آهنگسازی / میترا نورخواه.
مشخصات نشر : تهران: خانه تاریخ و تصویر ایرانی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۱۱۶ص: پارسیون.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۵۴-۲۰۱-۳
وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : آهنگسازی -- آموزش
Composition (Music) -- Instruction and study
موسیقی -- فرم
Musical form
موسیقی ایرانی -- آموزش
Music, Iranian -- Instruction and study*

رده بندی کنگره : ۹-MT

رده بندی دیویی : ۳/۷۸۱

شماره کتابشناسی ملی : ۸۵۱۸۴۴۹

فهرست

۹	..... دیباچه
۱۱	..... فرم
۳۱	..... ساز شناسی
۵۷	..... موسیقی ایرانی
۷۳	..... ریتم در موسیقی قدیم ایران
۸۹	..... هارمونی (هماهنگی)
۱۱۹	..... کنترپوان

فرم قالب ساختار یک موسیقی می‌باشد در واقع به اسکلت بندی ساخت یک موسیقی فرم گفته می‌شود؛ در دوران کلاسیک (قرن ۱۸) یکی از قواعد اصلی موسیقی داشتن فرم بوده است و اگر یک موسیقی دارای فرم نمی‌بود اصلاً آن را یک قطعه موسیقی حساب نمی‌کردند.

یک قانون اصلی بر تمامی قواعد موسیقی نویسی حاکم است و آن قانون بکارگیری حداقل مواد و حداکثر استفاده می‌باشد برای مثال بتهوون سمفونی شماره ۵ خود را از دو نت سل و می بمل و به مدت چهل دقیقه ساخت. برخی از فرم‌های موسیقی برای ساز، برخی برای آواز و برخی برای هر دو نوشته می‌شود.

ساده‌ترین فرم‌ها متعلق به دوران باروک (اواخر قرن ۱۶ قرن ۱۷ و اوایل قرن ۱۸) می‌باشد که از مهمترین آهنگسازان این دوره می‌توان به جان سباستین باخ اشاره کرد.

موتیف

به طور کلی در موسیقی به کوچکترین واحد مستقل موتیف گفته می‌شود. یک موتیف ممکن است از نظر ریتم یا ملودی یا هر دو دارای ارزش باشد وقتی موتیف از نظر ملودی مهم است یعنی آن ملودی تا پایان قطعه باقی می‌ماند همین طور اگر از نظر ریتم ارزشمند باشد نیز آن ریتم تا آخر قطعه به صورت مشخص باقی می‌ماند و همچنین اگر از نظر ریتم و ملودی مهم باشد.

باخ

انوانسیون‌های دو صدایی شماره ۱

I کدا	II	III
DoMSoM	Lam	DoM

انوانسیون‌های دو صدایی شماره ۴

I کدا	II	III
Rem	FaMLaM	Rem

انوانسیون‌های دو صدایی شماره ۳

I کدا	II	III
	ReMLaM (Sim – Lam)	ReM

DoMSolM

.T..... D.....

T..... رابطه مدولاسیون

T..... D.....

Lam سبط و گسترش DoM

رابطه مدولاسیون T..... کدا

کانون (کانن)

کانن یکی از فرم‌های موسیقی است که بر مبنای تکرار و تقلید ساخته می‌شود به این صورت که خط اول یا صدای اول، ملودی را آغاز نموده و پس از مدتی که ممکن است چند ضرب و یا گاهی اوقات چند میزان باشد، عینا در صدای دوم تکرار می‌شود و به همین ترتیب هر آنچه که صدای اول اجرا می‌کند، با همان فاصله زمانی مشخص صدای

دوم عیناً آن را تکرار می‌کند. به این ترتیب حرکت سایه وار یک ملودی در دو بخش صوتی متفاوت با یک فاصله زمانی مشخص انجام می‌شود. به این ترتیب کائن یکی از فرم‌های موسیقی است که بر مبنای ارتباط کنترپوانیسیخته می‌شود و ضمناً فرمی است که از لحاظ بافت موسیقی بافت "پلی فونیک" دارد. کائن ممکن است در صدای دوم در فاصله اکتاو و یا انیسن (هم صدا) و یا فواصل دیگری که آهنگساز مدنظر دارد ساخته شود و از این نظر هیچ گونه محدودیتی وجود ندارد. معمولاً در هنگامی که بخواهند حرکت کائن را متوقف نمایند صدای دوم را از حرکت به صورت کائن باز داشته و با انجام کدانس و ادامه موسیقی به صورت معمول آن را ادامه داده و اثر را به پایان می‌رساند. کائن ممکن است به صورت یک قطعه مستقل موسیقی و یا بخشی از یک اثر بزرگتر نوشته شود. اگر حرکت کائن در نقطه‌ای خاص متوقف نگردد کائن می‌تواند تا بی نهایت ادامه پیدا کند و گاهی دیده می‌شود که کائن‌هایی به صورت دایره وار که به آن "کائن راند" می‌گویند، در این نوع کائن‌ها ملودی پس از مدتی مجدداً به جای اولش باز می‌گردد که به این ترتیب کائن می‌تواند بارها و بارها تکرار شود.

بافت در موسیقی

کلا در موسیقی سه نوع بافت وجود دارد که عبارتند از: (مونوفونیک) (هوموفونیک) و (پلی فونیک). هر اثر موسیقی ممکن است از یک و یا ترکیبی از بافت‌های فوق باشد و اجباری در این که یک اثر موسیقی می‌یابد به صورت فرضاً (هوموفونیک) اجرا شود، وجود ندارد و آهنگساز مختار است در اثر خود هر کجایی که لازم می‌داند از یک نوع بافت موسیقی استفاده کند، ولی ضمناً فرم‌هایی هستند که فقط یک بافت مشخص موسیقی دارند.

مانند: کائن و فوگ که می‌باید حتماً به صورت پلی فونیک ساخته شوند.

سیاه نباید توسط خط اتحاد به سفید وصل شود. در نت‌های کوچک نوشتن فواصل نامطبوع کم اشکال تر است. اگر از یک پنجم به چهارم رفته و مجدداً به همان پنجم باز گردیم این دو پنجم پی در پی محسوب نمی‌شود چون در واقع هر دو یک نت است ولی اگر برای مثال Sol Do و Re. La بیابند. دو پنجم پی در پی محسوب می‌شود.

هفتم و نهمی که پس از دو پرش بیابند خطاست.

سیاه را نمی‌توان نگه داشت و فقط سفید را می‌توانیم نگه داریم و در پایان مهمترین

چیز در کنترپوان کدانس است که باید به آن بسیار توجه کنیم.

میترا نور خواه در سال 1359 در تهران و در خانواده ای هنرمند دیده به جهان گشود پدر بزرگ ایشان استاد علی اکبر خان سرخوش استاد چیره دست سازنده و نوازنده سنتور و برادرشان استاد ابراهیم خان سرخوش از اساتید صاحب سبک نوازندگی تار و آهنگساز بنام و از بنیان گذاران موسیقی در رادیو بودند که خود از نوازگان سلیمان خان سنتور نواز و فرزند کریم خان سازنده چیره دست سنتور و تار می باشند میترا نور خواه از کودکی زیر نظر مادر خود استاد فهیمه سرخوش با موسیقی آشنا گشت و در یازده سالگی وارد هنرستان موسیقی شد . پس از هفت سال تحصیلات آکادمیک با نمرات ممتاز از هنرستان موسیقی فارغ التحصیل گشته و بلا فاصله وارد دانشکده موسیقی شده و در بیست و دو سالگی فارغ التحصیل شد .

از اساتید به نام ایشان می توان از مرحوم استاد فریدون ناصری، مرحوم استاد مصطفی کمال پور تراب ، استاد فرهاد فخرالدینی ، استاد دکتر حسن ریاحی ، استاد دکتر امیر اشرف آریان پور ، استاد محسن الهامیان ، استاد شاهین فرهنگ ، استاد احمد پژمان ، استاد حسین علیزاده ، استاد کامبیز روشن روان ، استاد شریف لطفی استاد سعید شریفیان و دیگر اساتید بزرگوار نام برد .

پس از فارغ التحصیلی از دانشگاه و پذیرش در کارشناسی ارشد آهنگسازی برای ادامه تحصیل به خارج از کشور رفت و بعد از گذراندن دوره های تکمیلی آهنگسازی به وطن خود باز گشت و سالهاست که در زمینه نوازندگی، آهنگسازی و تدریس موسیقی فعالیت دارد .

Basics for Composing

Mitra Noorkhah

ISBN:978-600-354-201-3

قیمت: ۸۵۰۰۰ تومان

خانه تاریخ و تصویر ایرانی